

ใบความรู้เรื่อง แต่งภาพยี่ล้าคำ รำพันรสไทย (๑) (๒)
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง สำนึกกลอน สำนึกจรส เรียงรู้วรรณคดีผ่านโครงการ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓-๔ เรื่อง แต่งภาพยี่ล้าคำ รำพันรสไทย (๑) (๒)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ภาพยี่ล้าคำ ๑๑

ภาพยี่ล้าคำ ๑๑ เป็นภาพยี่ล้าคำที่แต่งง่าย มีลีลาการอ่านซ้ำ ๆ อ่อนหวาน มักใช้แต่งพรรณนาชมความงดงามของสิ่งของ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มักนิยมแต่งคู่กับโคลง โดยขึ้นต้นด้วยโคลง แล้วต่อกับภาพยี่ล้าคำ ๑๑ อีกหลายบทที่มีเนื้อหาตรงกันกับโคลง เรียกว่า ภาพยี่ล้าคำโคลง

๑) ลักษณะฉันทลักษณ์ภาพยี่ล้าคำ ๑๑ มีดังนี้

๑.๑) คณะ ภาพยี่ล้าคำ ๑๑ หนึ่งบท มี ๒ บาท ๑ บาท มี ๒ วรรค วรรคหน้ามี ๕ คำ วรรคหลังมี ๖ คำ รวม ๑ บาท มี ๑๑ คำ บาทแรกเรียกว่า บาทเอก บาทสองเรียกว่า บาทโท

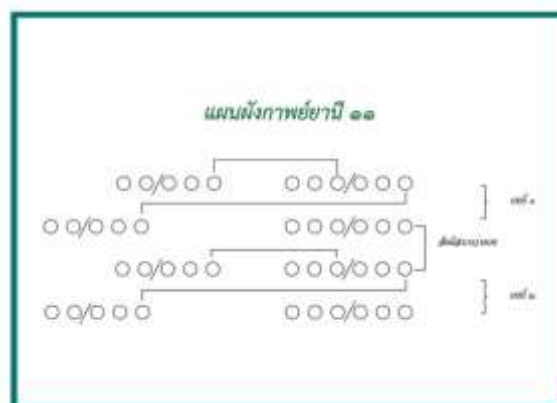
๑.๒) พยางค์หรือจำนวนคำ ในวรรคแรกมี ๕ คำ วรรคหลังมี ๖ คำ เหมือนกันทั้งบาทเอกและบาทโท รวม ๑ บาทมี ๑๑ คำ จำนวนตัวเลขที่บอกไว้ท้ายภาพยี่ หมายถึง กำหนดคำใน ๑ บาท เช่น ยี่ ๑๑ หนึ่งบาทมี ๑๑ คำ

๑.๓) เสียง คำสุดท้ายของบาทโท ใช้เสียงวรรณยุกต์สามัญและจัตวาเป็นส่วนใหญ่เพราะจะทำให้อ่านได้ไพเราะ ส่วนคำสุดท้ายของบทผู้แต่งมักหลีกเลี่ยงไม่ใช้คำตายและคำที่มีรูปวรรณยุกต์ อาจมีที่ใช้คำตายเสียงตรี หรือเสียงเอกบ้างแต่น้อยมาก

๑.๔) สัมผัส กำหนดสัมผัสระหว่างวรรค ๒ แห่ง และสัมผัสระหว่างบท ๑ แห่ง ดังนี้

สัมผัสระหว่างวรรค คำสุดท้ายของวรรคหน้าสัมผัสกับคำที่ ๑ ๒ หรือ ๓ ของวรรคหลังในบาทเอก คำสุดท้ายของบาทเอก สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคหน้าในบาทโท

สัมผัสระหว่างบท คำสุดท้ายของบทแรกสัมผัสกับคำสุดท้ายของบาทเอกบทต่อไป

ภาพยี่ล้าคำนำ
 วรรคหน้าห้าคำหมาย
 ครูลุนัน
 สัมผัสต้องจัดแจง

สิบเอ็ดคำจำอย่าคลาย
 วรรคหลังหกยกแสดง
 ไม่สำคัญอย่าระแวง
 ให้ถูกต้องตามวิธี
 (หลักภาษาไทย : กำชัย ทองหล่อ)

(หมายเหตุ : คำสุดท้ายวรรคแรกของบาทโท จะสัมผัสกับคำที่ ๑ ๒ หรือ ๓ ของวรรคที่ ๒ บาทโทหรือไม่ก็ได้)

๒) หลักการแต่งภาพยนตร์ ๑๑ มีดังนี้

๒.๑) คำที่รับสัมผัสไม่ใช่คำที่มีเสียงเดียวกับคำที่ส่งสัมผัส เช่น สาน - ศาล - สาร

๒.๒) ไม่มีข้อบังคับเสียงวรรณยุกต์ หรือรูปวรรณยุกต์ แต่ส่วนใหญ่จะนิยมใช้เสียงวรรณยุกต์สามัญ และจัตวาในคำสุดท้ายของบาทใด ไม่ค่อยนิยมเสียงตรี เสียงเอก คำสุดท้ายของบทไม่นิยมใช้คำตายหรือคำที่มีรูปวรรณยุกต์

๒.๓) เหมาะกับเนื้อหาที่เป็นพรรณนาโวหาร เช่น พรรณนาความรู้สึก ความรัก และความงาม

๒.๔) สัมผัสใน คือ สัมผัสภายในวรรคเป็นสัมผัสไม่บังคับจะมีหรือไม่ก็ได้ ไม่ถือเป็นข้อบังคับและไม่เคร่งครัดมากนัก แต่ถ้ามีจะทำให้ทำนองของภาพยนตร์ ๑๑ ไพเราะสละสลวยยิ่งขึ้น

